



UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB. PETRINJSKA ULICA BR. 22
 PRIZEMNO. RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 14.—, POLUGOD. K 7.—, ČETVRTGOD
 K 3.50. POJEDINI BR. 60 FIL. IZLAZI DVAPUT MJESEČNO.

Povodom konstituiranja Narodnoga Vijeća Srba, Hrvata i Slovenaca i njegove Objave od 19. listopada 1918. sastali su se dne 21. o. mj. u Zagrebu, predstavnici Zemaljske organizacije cionista iz jugoslavenskih zemalja i jednoglasno zaključili objelodaniti slijedeće **stanovište** potpisane organizacije:

1. Kao dio jedinstvene svjetske cionističke organizacije, koja imade da se bavi isključivo židovskom politikom i da radi isključivo na rješavanju židovskoga problema, potpisana se organizacija dosele nije bavila političkim problemima ovih zemalja i ne vidi povoda, da od toga principa odstupa. Cionisti su u svojem izvanžidovskom političkom radu — uz neke principijelne stege — posvema neovisni od cionističke organizacije i ne dobivaju od nje nikakvih uputa.

2. Političke tendense i idejali cionizma izviru iz onih istih načela, koja sada prihvaćaju sve demokratske državne i narodne vlasti kao podlogu za uređenje međunarodnih i međudržavnih odnosa, a upravo su cionističke organizacije bile prve u Austro-Ugarskoj, koje su već prije desetak godina istaknule ova načela kao podlogu nužnog preustrojstva monarkije za izmirenje njezinih naroda.

3. Prema tome potpisana zemaljska organizacija, u potpunom suglasju sa cionističkim načelima, unaprijed radosno pozdravlja i prihvaća ono rješenje jugoslavenskoga problema, koje najbolje odgovara idejalima jugoslavenskoga naroda i za koje će se odlučiti njegovi pozvani zastupnici.

4. Potpisana organizacija uzima do znanja, da će Jugoslavija osigurati svim inonarodnim manjinama slobodan razvoj, naime posvemašnju jednakopravnost pred zakonom, oblastima i u životu i posvemašnju slobodu ispovijedanja njihove narodnosti i narodnog rada, pa izjavljuje, da će se židovski narod ovih zemalja poslužiti ovim svojim pravima, koja su — bilo bi suviše istaći — uvijek u potpunom skladu sa interesima Jugoslavena.

5. Židovski se narod Jugoslavije nada, da će — zrcalo našega javnoga života — jugoslavenska štampa, u suglasju sa petom točkom Objave Narodnoga Vijeća Srba, Hrvata i Slovenaca, odsele svojim držanjem pripomoći, da u Jugoslaviji nestane nesklonost prema židovskom narodu, da se stvori atmosfera međusobnog razumijevanja i štovanja i omogući što uspješniji zajednički rad u korist ove lijepe naše domovine.

6. Nacijonalni Židovi dužni su, kao dosele, živo raditi oko boljka i procvata naroda, sred kojega živu i dosljedno tomu podupirati moralno i materijalno svaki patrijotički rad.

7. U predvečerje svjetskoga mirovnoga kongresa, — koji će, u svrhu trajnog uređenja svih međunarodnih odnosa, pristupiti uz sudjelovanje zastupnika židovskoga naroda i rješavanju tisućljetnoga židovskoga problema osnutkom židovskoga središta u židovskoj zemlji, — poziva potpisana organizacija sve osviještene članove židovskoga naroda, da se pridruže ovoj našoj jedinoj političkoj organizaciji cijeloga židovskoga naroda, da je dostojno, savjesno i izdašno podpiru i tako pripomognu nastojanju oko što brže izgradnje prastaroga — opet novoga središta židovskoga naroda!

U ZAGREBU, 21. listopada 1918. — 15. hešvana 5679.

Zemaljska organizacija cionista
 iz jugoslavenskih zemalja.

Šalom!

Stara, trula, krvlju natopljena Evropa izdiše, novi svijet postaje, novi život se pripravlja.

Židovski narod nije okaljano odgovornošću za minule strahote. Kroz dva tisućljeća židovski se narod probija svijetom nemoćan, da upravlja svojom vlastitom sudbinom, a još manje mogućan, da sudodlučuje sudbinom drugih naroda. Bili smo upućeni na dobrohotnost svih naroda. Nikada nas se nije pitalo za naše želje i potrebe, svagdje nas se proganjalo i zlostavljalo. Ako smo to podnijeli, ima se pripisati našoj neiskorjenivoj nadi, da će konačno ipak pobijediti pravo i čovječnost, da će se svladati predrasude i mržnja i da će nam se osigurati opstanak i razvitak.

Čas pobjede pravde i čovječnosti je kucnuo!

Ideja demokracije i prava samoopredjeljenja naroda, ideja udruženja svih naroda u mirovni savez čovječanstva, osvojile su svijet. Naši su proroci bili prvi, koji su već pred više od dvadeset stoljeća vatrenom strastvenošću propovijedali ove nazore, koji sada postadoše sveopćim zahtjevom, preduvjetom i osnovkom svjetskog mira. Svaki narod treba da dobije svoje pravo. Sve su velevlasti složne, da treba štiti i uspostaviti slobodu svih malenih naroda.

Židovski je narod više nego ijedan drugi trpio, dok je vladala sila mjesto prava. I u ovom groznom ratu židovski je narod najvećma nastradao. Zato je i čežnja za mirom u židovskom narodu bila najjača.

Kucnuo je čas najveće sreće židovskoga naroda u dijaspori: njegovi političko-etski i nacionalno-religiozni idejali se ostvaruju! Gradi se nova zajednica ljudi i naroda na osnovci vječnoga, nepovrijedivoga mira, na osnovci jednakosti, pravednosti i ljubavi.

Od naših proroka pa do danas, židovski je narod dao jedan nikada neprekinuti lanac divnih pobornika i mučenika na oltaru nastojanja oko svjetskog mira i pravednog poretka. Bez i najmanje krivnje na užasnom krvoproliću, a kao najnapaćenija njegova žrtva, židovski narod imade najviše prava i razloga, da oduševljeno pozdravi mir.

Sa svih krovova i tornjeva, iz svih kutića i uglova, sa svih strana svijeta čuje se jedna riječ, jedan šapat i krik, jedan uzdah i zahtjev, jedna nada i čežnja, želja i molitva: Mir! O slatka riječi, kako te dugo ne čusmo, kako te dugo ne čusmo tako! Mir, neka bude mir! Mir na zemlji, mir medju državama, narodima i ljudima.

Mir, ta najveća potreba čovječanstva, kako je mila ta riječ židovskom uhu! Mir, ta to je naš stari jevrejski „šalom“, to je naš vječni drugarski, bratski, ljudski pozdrav.

Mir — Šalom, to je naša prva riječ, kad se susrećemo, naša zadnja riječ, kad se praštamo; to je ono, što jedan drugomu, što našem narodu i cijelomu čovječanstvu želimo kao izvor svake sreće, blagostanja, poretka i napretka, to je ono, što smatramo temeljem pravde i ljubavi.

Dodji, Šalom! Napaćeno čovječanstvo dozrelo je u mukama, da te pristojno dočeka i da ti sagradi dostojan hram, odakle te više nikad nitko ne će moći protjerati. Jer pred tvojim će hramom stražiti cijelo, novo, pravo čovječanstvo. Dodji, Šalom!

L. S.

Cijonizam i jugoslavenski pokret.

Cijonizam je politički pokret židovskoga naroda, koji ide za riješenjem židovskoga problema. Bit je toga problema u rasteopenosti židovskoga naroda po svemu svijetu. Odatle anormalnosti u narodnom životu Židova. Riješenje problema sastoji u uklo-njenju njegovih uzroka, u liječenju njegove teritorijalne baze. Treba dokinuti rasteopenost židovskoga naroda, njegove rastrgane dijelove treba skupiti. Gdje? U zemlji praotaca, u židovskoj zemlji. Ishodište je cijonizma Galut, cilj mu je Palestina.

Prema tome cijonizam kao pokret Židova svega svijeta uperen na Palestinu i pokret jugoslavenskog naroda u jugoslavenskim zemljama nemaju dodirnih točaka: ishodište, putevi i ciljevi tih pokreta niti se dodiruju, niti se igdje sijeku,

Jedino u cijonistima Jugoslavije, koji su istodobno i cijonisti i politički Jugoslaveni, u političkom životu i radu tih cijonista kao osoba, sastaju se oba pokreta. Nu sastaju se redovito tako, da je cijonista u stanovito vrijeme u svojem političkom radu samo cijonista, a da se jugoslavenski problem u njemu uopće ne javlja. Dok je u drugo vrijeme isti cijonista samo politički Jugoslaven, a cijonistički problem u njemu šuti. Cijonizam i političko jugoslavenstvo žive u tim ljudima istodobno, a posve neovisno među sobom. Oni se u cijonista niti upotpunjuju, niti podupiru, pa niti diraju, a po gotovo se ne smetaju ili isključuju, jer svaki se od tih problema javlja u cijonista u svoje vrijeme i na svojem mjestu.

Odnosaj je tih dvaju problema, u pojedinog cijonista tako čist, zdrav, skladan i prirodan, da si je malo jugoslavenskih cijonista svijesno ovog odnošaja. Jugoslavenima bit će ta činjenica valjda uopće nepoznata i teško razumljiva, po gotovo, ako naglasim, da odatle nema za cijoniste upravo nikakvih duševnih konflikata i da bi bilo krivo pomisliti, da u tih cijonista žive dvije duše. I to je eto jedno, izgleda komplicirano — a iznimno harmonično — duševno stanje galutskih Židova.

Pa ipak se cijonizam i jugoslavenski pokret ne sastaju samo u jugoslavenskim cijonistima kao nosiocima obaju pokreta. Među njima imade jedna mnogo dublja, općenitija veza, koja dolazi od onih temeljnih političkih načela, na kojima gradi i jedan i drugi pokret. Oba pokreta polaze od negiranja valjanosti dosadanjega, odnosno narodima izvana nametnutog poretka i traže njegovu promjenu. Put do promjene vodi do istaknuća političke ideje prava narodnog samoopredjeljenja. Svestrano i potpuno realizovanje toga prava — ograničeno samo istim pravom drugih, susjednih naroda — postaje političkim ciljem.

Zato je zanimivo gledati, kako se cijonizam — pokraj sve političko-geografske neinteresiranosti, ponio prema jugoslavenstvu, gdje je bilo prilike za zauzimanje kakovog stanovišta.

Nacionalni su Židovi odmah u početku svojega političkoga rada postavili (u „Kra-kovskom programu“ god. 1905.), obzirom na nacionalne probleme Austro-ugarske, zahtjev slobode i prava samoopredjeljenja za sve naroda. Oni su prije svih ostalih naroda ove monarkije spoznali nemogućnost održanja vladajućeg sistema i spo-

znali mogućnost i oblike, u kojima bi se imao provesti novi poredak. Naša je zemaljska organizacija od prvog časa u teritorijalnom pogledu praktično provela ujedinjenje svih jugoslavenskih zemalja progtegnuvši svoje djelovanje na sve jugoslavenske zemlje u okviru jedne jedine zajedničke cijonističke zemaljske organizacije, a u vrijeme, kad se kod nas o ujedinjenju Jugoslavije u tolikom opsegu nije još niti teoretski radilo, kad se je riješenje tražilo „u okviru“. Razumije se samo po sebi, da je već prvi cijonistički u Jugoslaviji održani kongres — Osijek 1904. — naglasio dužnost Židova, a napose cijonista, da sustavno rade u korist naše domovine. Jednako je već taj prvi kongres proglasio hrvatski jezik isključivim uporabnim jezikom i naglasio dužnost, da se pobija švapčarenje.

Mi pozdravljamo mir, ne samo kao ljudi i Židovi, nego i kao građani ovih dosele rastrganih zemalja, koje će sada da se sjedine u jednu lijepu, veliku Jugoslaviju. Sa neopisivim zadovoljstvom opažamo, kako se u isti mah ispunjavaju svi naši politički idejali; kao ljudi, kao sinova židovskoga naroda i kao građana Jugoslavije. Mi ne vidimo nigdje niti najmanje sjenke nesklada izmedju naših dužnosti i idejala kao sinova židovskoga naroda i kao političkih pripadnika Jugoslavije. A u dobroti slavenske duše, u političkoj zrelosti jugoslavenskih vođa, u snošaju Jugoslavena i židovskoga naroda prema velikim svjetskim demokracijama vidimo jamstvo, da će se taj sklad još uvećati, da će biti još očitiji i čvršći u slobodnoj i ujedinjenoj Jugoslaviji.

U zemljama najvećih progostvi židovskoga naroda, u Rusiji, Rumunjskoj i Poljskoj, mi smo se bez priuzdržaja i bezuvjetno stavili u prve redove boraca za oslobodjenje tih zemalja. Koliko radosnije i odanije možemo pozdraviti oslobodjenje Jugoslavije, koju smo kroz ovo malo decenija od našega doseljenja* naučili tako žarko ljubiti unatoč znakova, koji kao da odaju, da nam Jugoslaveni nijesu skloni. Nu to su nesporazumci, koji dolaze od nepovjerenja potlačenog, neslobodnog naroda prema doseljenicima, koje još uvijek nije upoznao. U slobodnoj, ujedinjenoj i demokratskoj Jugoslaviji ne će biti ni nepovjerenja ni mržnje prema židovskom narodu, koji je kao narod najuzvišenije političke etike najstarijim i najustrajnijim zastupnikom i najzaslužnijim borcem ideje prava samoopredjeljenja naroda, one ideje, kojoj i Jugoslavija imade zahvaliti ispunjenje narodnih težnja.

Židovski narod i pravo samoopredjeljenja.

Židovski je narod — vjeran naukama proroka i baštinjenoj tisućljetnoj tradiciji propovjednika narodnog mira — postao borcem za jedno pravo, koje je imalo donijeti koristi, oslobodjenje svim narodima svijeta. Židovski je narod roditelj ideje prava samoopredjeljenja naroda, a najdulje vrijeme bili su sinovi židovskoga naroda gotovo jedini nosioci te ideje. A ipak se činilo, kao da ideja prava narodnog samoopredjeljenja, propovijedana po samim Židovima, nema nikakvog političkog znamenovanja za sam židovski narod, za njegovu narodnu budućnost. U borbi za

* jedino židovske naseobine u Zemunu, Bosni-Hercegovini i Dalmaciji stare su 100—500 godina.

pravo samoopredjeljenja naroda nija nitko mislio na židovski narod, pa ni sami Židovi nijesu se u toj svojoj borbi sjetili židovskoga naroda kao jednog mogućeg subjekta toga prava. Izgubili smo i zaboravili svaki židovsko-narodni politički cilj. Prepustili smo se u narodnom pogledu slučaju, sudbini. Herzl je ustao i zagrmio svoj židovsko-narodni kredo: „Stanje je židovskog naroda sramotno i nedostojno i njega i čovječanstva. Židovski narod mora svoju sudbinu uzeti u vlastite ruke! Jedino je riješenje židovskoga problema osnutak javno-pravno osigurane domovine za židovski narod u židovskoj zemlji, a prije toga povratak Židova k židovstvu!“ Većina svijeta i zapadno evropskih Židova nijesu to više mogli razumjeti „Utopija!“ Židovski narod više ne može uskrsnuti.

Nu gle! Pravo, za koje su se Židovi — i ne misleći više na židovski narod — oduvijek borili, pravo samoopredjeljenja za sve narode, koje sada pobijedjuje, to pravo vrijedi jednako za sve narode, za velike i za malene, za jake i zlake, za bogate i za siromašne, za one bez države, kao i za one bez zemlje. To pravo vrijedi i za židovski narod, mora se i na njega protegnuti. Ni židovski se narod ne može i ne smije isključiti od uživanja ovog jednakoga općenitoga, međunarodnoga prava!

Sve velike vlasti idemokracije priznadoše izričito, da to pravo pripada i židovskom narodu. Na mirovnom svjetskom kongresu bit će i zastupnika židovskoga naroda i njegovih prava. Medjutm je Palestina prestala biti ratištem, a židovska komisija tamo već uređuje, da pripravi osnutak središta židovskoga naroda.

Jedan od temeljnih zahtjeva u svrhu ostvarenja novog, valjanog i pravednog uređenja snošaja između ljudi, klasa, naroda i država jest zahtjev bezuvjetne iskrenosti, otvorenosti i istinitosti. Velik dio nesreća čovječanstva, svi ratovi naroda i država, nastali su iz „diplomatske“ neiskrenosti. Toga u novom nastajućem društvu ne smije biti. Riječ — govorena, pisana ili štampana mora biti *sveta*, ne smije više služiti za prikrivanje, zatajivanje i izvratanje

pravih misli, želja i nastojanja. Svi treba da se odsele u međusobnom saobraćaju pokazuju u svojoj pravoj slici. Bez pretvaranja iz sebičnosti, lukavosti, straha, česli, treba da svi jasno, otvoreno i pošteno formuliraju svoje prave zahtjeve i potrebe. Samo onda će se znati za prave želje i potrebe sviju grupa i samo onda će se svi njihovi interesi moći dovesti u sklad. Napuštanjem svojih vlastitosti i zatajivanjem svojih potreba ne može se postaviti na zdrave temelje snošaj jednoga naroda prema drugome. Pošteno i mirno izravnaje moguće je samo onda, ako svaki narod istakne svoje vrijednote i svoje snage.

Novo doba ne traži od Židova da zataje ili čak napuste svoju narodnost. Židovi, koji bi se iznevjerili svome narodu izvrgnuli bi se nepovjerenju, postali bi nepouzđani i štetni u novom društvu, koje bi ih moralo isključiti kao opasne fosile predratnog vremena. Tko nevjerom povrijedi svoj vlastiti narod, ne može naći povjerenja, poštovanja ili čak ljubavi u novom društvu, jer stoji u sumnji, da će on još kud i kamo lakoumnije povrijediti interese drugih naroda. Pretvaranje, narivavanje, šovinizam ne vrijede više. Novo doba, interes novog društvenog i narodnog snošaja traži od Židova, da se bezuvjetno priznađu članovima svoga židovskoga naroda da razumiju njegove potrebe i podpiru njegove težnje i interese. Kraj potpune skladnosti interesa Židova sa interesima svih zemalja i naroda, gdje Židovi žive i gdje će predvidno još i u budućnosti živjeti u većem ili manjem broju, bit će otvoreno pristajanje Židova uz židovski narod najbolja garancija, da ti Židovi misle pošteno i ne-sebično, i u onom svojem radu, koje nema veze sa židovstvom.

U osvitu nove ljudske i narodne slobode treba da se svi pokažu *d o s t o j n i* m članovima židovskoga naroda!

Molimo cijenjene pretplatnike, neka nam priopće adrese, na koje bi mogli poslati pokusne brojeve „Židova“.
UPRAVA.

Jedan dan u Merhaviji.

Dopis njemačkog vojnika s palestinske fronte.

Službeno me putovanje opet odvelo u ravnice Jesreel, staro bojno polje Palestine. Uzeh si vremena jednog popodneva, te se uputih u susjednu naseobinu, koja me je nada sve iznenadila. Za jedno tri četvrtina sata hoda od naših šatora kraj stanice Afule, dospjeh preko nedogledne zelene ravnice na podnožje oniskog brežuljka, na čijem vrhu leži naseobina Merhavija — što u jevrejskom jeziku znači „Božja daljina“. 500 metara pred majurom počinju već rodna pšenična polja. Dobro sastoji od prostranog majura, opkoljenog masivnim zgradama i kućama za stanovanje, sjenicama i radionicama. Osim toga ima u blizini pojedinačnih naseobina. Jezgra svega toga je zajednička gospodarska zgrada na spomenutom majuru, u čijoj se sredini nalazi 13 metara visoko spremište za vodu „vodeni toranj“, iz željeznog betona, koje su kolonisti sami sagradili. Kolonija je uređena po namisli Franza Oppenheimera: Zemlja i pokretna imovina vlasništvom su nacionalnog fonda, dok su kolonisti — svi bez razlike spola —

radnici s mjesečnom plaćom od 65—70 franaka. Čitava naseobina opsiže 900 hektara s 250 duša, a od tog otpada na majur 300 hektara s jedno 150 duša. Da sve tako sjajno napreduje, usprkos ovog jednoličnog postupka, može se jedino pripisati poletnom žaru i ljubavi k nacionalnoj ideji, kojom su svi članovi te male općine prožeti. Snaga narodne svijesti kolonista očituje se i u tome, što im je uspelo, da na novo ožive stari jevrejski jezik, kojim se, u antinoj formi, služe u dnevnom saobraćaju. Djeca uopće govore jedino tim jezikom: za pozdrav vam pružaju ručice i kažu »šalom« (mir). To čini se, kao da je jedini njihov pozdrav, jer se može čuti u svako doba dana i svakom zgodom. Primili su me najvećom gostoljubivošću. Žene su muškarcima, što se tiče posla, glasovanja, potpuno ravnopravne sa jedinom iznimkom, što kuhinjske poslove obavljaju isključivo žene. Sve je čisto i uredno, a ja kao vojnik umijem da to procijenim. Svaki se mjesec bira odbor od trojice, koji vrše upravu, a osim toga čini se, da službuje stalno namješten tajnik, koji mi je na najpripravniji način dao sve informacije. S gospodarskim poslom bavi se jedno 8

Rat i židovstvo.

Tragična je sudbina htjela, da je židovski narod najjače stradao u ovom ratu. Zemlje na istoku, gdje Židovi žive u masama, došle su najprije pod udar rata. Odanle se razlila bujica židovskih bjegunaca, tih najvećih bijednika. Tkogod je vidio povorke ovih nesretnika, koji su preko noći ostali bez kuće i kućišta, bez imetka i bez najpotrebnijega za život, bio je potresen, jer je vidio pred sobom narod bez domovine, koji luta od nemila do nedraga, svuda neprijazno i neprijateljski primljen dapače i od onih sugradjana, koji su bili inače vrlo oduševljeni za rat. Malo ih je bilo, koji su imali ljudskih osjećaja za nevine žrtve rata. Nečuveno je, što su sve pretrpili židovski bjegunci na putu i u logorima. Istina je, i drugi su bjegunci stradavali. Ali židovski su bjegunci morali iskapiti čašu gorčine do dna, jer su, osim bjegunačke bijede, još morali iskusiti i svu skalu antisemitske mržnje i opakosti. I da nije priskočila u pomoć bratska ruka suplemenika, položaj bi bjegunaca bio još mnogo strašniji.

Ako se pitamo, radi čega su ovi mučenici trpili, tada nalazimo samo jedan odgovor: *Ovi ljudi nijesu trpili radi kakove židovske stvari! Oni su žrtve rata. A rat nije židovska stvar. Židovskom je narodu odvratno ovo besmisleno prolijevanje krvi, jer se protivi cijelom njegovom biću. Židovski je ideal: vječni mir među narodima i državama. Židovski narod nema razumijevanja za imperijalističke ciljeve. Oni hoće samo da se dade svakom narodu pravedna sloboda, a time mogućnost mirnog razvitka.* Prema tome je opaka laž tvrdnja pangermanskih antisemita, da su Židovi skrivili ovaj rat, ili da imadu interesa na njegovu produljenju. Sasma su druge sile ovaj rat raspirile; sasma su druge sile skrivile, da je besmisleno tako dugo trajao. Medju najustrajnijim pobornicima mira nalaze se upravo u najprvim redovima Židovi, jer je njima mir najpotrebniji, jer njima treba da donese mir mnogo toga, a u prvom redu jamstvo za sigurni narodni opstanak u zemlji otaca i potpunu jednakopravnost u svim ostalim zemljama!

do 10.000 Židova u Palestini, ali ih ima u svemu 100.000, prema pol do tri četvrt milijuna Arapa. Iz svih riječi i djela žid. kolonista probija neodoljiv idealizam najčišće vjerovanje u nacionalnu budućnost židovstva na starom tlu, tvrdo ufanje u ostvarenje Herzlove ideje, čija su sva djela prevedena na jevrejski jezik. Starom getu jedva već da ima traga, a to samo kod najstarijih Židova, što će samo najoštrije oko opaziti.

Posjetio sam sve gospodarske zgrade, osvjedočio sam se o najvećoj čistoći staja, mljekarna i privatnih prostorija, koje, makar su bez ukrasa, odišu čistoćom i udobnošću. Gledao sam Židove, kako marljivo udaraju čekićem u kovačnicama i radionicama za popravke gospodarskih sprava. Ni okom nisu trenuli, kad sam se pojavio, već radili bezbrižno dalje. Tu njihovu sretnu bezbrigu opazio sam svuda. Nijedan neće istaknuti, da je ovo ili ono uradio, sav je posao nešto, što se razumije samo po sebi, kao što se i njihova nacionalna svijest sama po sebi razumije. Tu nema nametavanja, ni pretvaranja, ni Potemkinovih sela. Gledao sam žene i muškarce pri ozbiljnom poljskom poslu. Vidio sam, kako bara-

„Akcija hrvatskih Židova“.

Pod tim se naslovom osvrće „Obzor“ na brošuru, koju su asimilanti izdali pod naslovom „S narodom za narod“. S naše je strane suvišna svaka riječ o toj brošuri, pa se bavimo samo „Obzorovim“ komentarom.

Izdavače naziva istaknutijim Židovima. Mi pako ističemo, da ih kao Židove ne ide atribut istaknutosti. „Obzor“ smatra asimilante „naravno“ protivnicima cionizma. Prije se doista smatralo naravnim, da je asimilant protivnikom cionizma. Danas to više nije naravno. Zapadno-evropski židovski asimilanti u ogromnoj većini ne samo nijesu protivnici cionizma, nego simpatišu s njime i podupiru ga, samo za sebe osobno ne primaju konzekvence cionizma. Izdavači gornje brošure još su uvijek — koliko je poznato iz njihovih raznih izjava — protivni cionizmu, nu iz te se brošure to ne vidi, pošto u cionizam uopće ne diraju.

„Obzor“ ne će da o toj temi razpravlja, samo primjećuje, da nesumnjivo i cionisti i asimilanti imaju pravo. Nama se to ne čini baš tako nesumnjivim, što više, mi bi rekli, da nesumnjivo ili cionisti ili asimilanti imaju pravo, a nikako ne mogu imati pravo i jedni i drugi.

Bilježimo, da „Obzor“ veli, da cioniste treba štovati. Nu zašto nas šalje u Palestinu? Narodno Vijeće o tomu drugačije misli u petoj točki objave, koja bi ipak i „Obzoru“ morala biti smjernicom!

Napadanje Židova kao lihvara i trovatelja naroda rakijom odbijamo i ovaj, kao svaki puta najodlučnije. To je podla kleвета, ma da je ovaj puta dosta jasno izbačena upravo protiv asimilanata. Nu mi nijesmo zloradi radi ovakovog primanja asimilantske poslanice po jednom od najstarijih hrvatskih listova.

Lekcija o patrijotizmu, koju „Obzor“ asimilantima daje, nije nikako umjesna u tom savezu, te je puki izljev atavističke mržnje pisca prema Židovima.

Dok je „Obzor“ zadovoljan, da se češkim Židovima nije dozvolila — navodno vrlo brojno zatražena — promjena dosadašnjih u češka imena, dotle istodobno

taju s budacima, lopatama i motikama. Tu se u znoju lica obradjuje svaki pedalj rodjene stare grude. Ali ne radi se tu samo tjelesno, već i duševno. Sve su sprave najmodernijeg tipa i drže se u uzornom redu. Staje su pune marve najplemenitije pasmine, ali im se je broj uslijed rata znatno umanjio. Staje su isto na najmoderniji i praktični način gradjene, tako da bi čovjek mislio, da se nalazi na uzornom vlastelinstvu istočne Prusije.

Kolonisti su primorani, da postave naoružane straže da mogu braniti svoja polja od hajdučkih Arapa. Dolazi često i do bitke. Arapske se općine slože protiv kolonista, te tjeraju svoja stada na njihova polja. Tada mora da istupi sva sila kolonije, te samo kukavština pretežnog neprijatelja čini, da se hrabra četa održi i otjera Arape, koji nisu nikakvom otporu dorasli. Tako je bilo još za mira, a kako je istom sada, gdje ih glad goni na otimačinu!

Vidio sam nadalje nasade mandulja figa, maslina i banana. To je sve dakako još mlado, ali najbolje obradjeno na južnom obronku, sve opljevljeno i okopano. Taj voćnjak od jedno 6—8 jutara s manjim obiteljskim vrtovima, obrubljen je i zaštićen

„Obzor“ poziva asimilante, da pohivate narinuta im njemačka imena. A zar su Strossmayer, Winterhalter — član Narodnoga Vijeća — i Mazzura hrvatska imena?

Preporučujemo „Obzoru“ malo više iskrenosti, dosljednosti i pravdoljubivosti u suglasju sa upravo proglašenim načelima Narodnoga Vijeća.

Volja židovskog naroda u Austriji.

Na velikoj židovskoj pučkoj skupštini koja se je dne 14. listopada 1918. održavala u bečkom Koncertnom domu prihvaćena je burnim i dugotrajnim odobranjem ova

Rezolucija :

Židovski narod pozdravlja s velikim zadovoljstvom, da su zastupnici svih sada zaraćenih država izrazili svoju pripravnost, da će sve poduzeti da se nesretni ovaj rat što prije dovrši te da se *oslobodjenjem svih naroda* i sjedinjenjem njihovim u *savez naroda* utre put pravednom svjetskom poretku.

U skladu sa po svim zaraćenim vlastima proglašenim načelom demokracije i prava samoodređenja naroda zahtjeva na novi narodni život probudjeni židovski narod, da bude u *zajednici naroda priznat kao ravnopravan narod*, te da mu bude priznato zastupstvo na sveopćem mirovnom kongresu.

Pred svjetskim sudištem zahtjevamo mi za židovski narod

1) *narodnu domovinu u Palestini,*

2) *narodna prava u svim zemljama, gdje Židovi žive.*

Židovski narod izražuje svoje uvjerenje da nijedan drugi narod, naročito onaj, koji je i sam tek postigao svoju narodnu samostalnost, neće podjarmljivati židovske manjine, i ne će joj uskratiti narodna prava što ni zajednica naroda ne bi dozvolila.

U Austriji zahtjeva židovski narod prema gore izrečenim načelima smjesta priznanje kao narod i zajamčenje njegovih narodnih prava. Židovski narod u Austriji zahtjeva, da se odmah pozove na sudjelovanje kod preustrojstva Austrije.

trnovitom živicom. Ne manjkaju tu ni rasadišta, ni gredice s povrćem, krumpirom i t. d. U ponešto vlažnijoj nizini zasadjena je šumica eukalyptusa, a za obranu od vjetra stabljike čempresa i to je dakako još mlado — od godine dana prije rata, kao i čitava naseobina.

Sigurno je, da bi se pretresanjem židovskog pitanja dalo što šta naučiti, ali jasno je, da nacionalni idealizam samo u Palestini takovim plodom uroditi može. Da se ondje tako tvrdokorno ustraje, imade se pripisati jedino moći ideje i burno probudjene nacionalne svijesti i nacionalnom ponosu, koji se mogao samo na staroj rodjenoj grudni probuditi.

Becalel.

Iz Palestine dolazi vesela vijest, da je ponovno otvorena umjetničko-obrtna škola „Becalel“.

Tko je bio Becalel?

U trideset i prvom odlomku druge knjige Mojsijeve čitamo:

„Gledaj, ja ću pozvati Becalela, sina Urijina, unuka Hurova iz plemena Judina. Nadahnut ću ga božjim dahom, dat ću mu pameti i smisla za umjetnost, da može

Židovska pučka skupština u Beču.

Velika pučka skupština, koju je izvršni odbor austrijskih cionista sazvaio na 14. listopada, razvila se je u manifestaciju židovske narodne volje, kakove Beč, od bečkog cionističkog kongresa, na sličan način nije vidio.

Izvršni je odbor sazvaio skupštinu sa letacima, koji su glasili: „Svijet se preobrazuje i nastaje novi poredak, u kojem ima da vlada pravednost. Svijet pravednosti ne smije ni židovskom narodu uskratiti njegovo pravo. Svaki narod osjeća danas, da se veliki čas preporoda približava. I židovski narod, koji je najviše trpio, i koji je najviše tlačćen, mora napokon svoj glas podići. I za nas mora svanuti novo doba. Složni i jaki moramo biti, da se čuje naš glas. Židovski narod postaviti će u skupštini svoje zahtjeve na narode.“

Židovski narod Beča odazvao se je pozivu. Davno prije početka bio je koncertni dom opkoljen silnim mnoštvom svijeta. Nakon otvorenja jurišem je mnoštvo napunilo dvoranu. Tijesno stisnuti, stalo je oko 5000 ljudi u dvoranu. Ali navala nijeprestala, dok nije redarstvo zapriječilo ulaz. Na hiljade ih je još ostalo vani. Skupština prošla je vrlo dostojanstveno. Predsjedao joj je Adolf Stand, a govorili su Adolf Böhm, narodni zastupnik Heinrich Reizes, zastupnik židovske socijalističke radničke stranke „Poale Cion“ Mendel Singer i ing. Robert Stricker.

Nako što je predsjedatelj završio zanosnim govorom, doviknuvši skupštini: „nije više priča: mi hoćemo“, prihvaćena je rezolucija, koju napred donosimo.

Šekel

je temeljni kamen cionističke organizacije. Plaćanjem šekela (K 2.—) priznaje se pristajanje uz cionizam. Samo platnici Šekela imaju pravo da sudjeluju pri izborima delegata za cionistički svjetski kongres i za zemaljske cionističke konferencije.

stvarati umjetna djela, izradjivati zlato, srebro i kovine, kamenje rezati i brusiti, rezbariti i druge radove izradjivati.“ . . .

Becalel je izradio zavjetne škrinje, stol i svjećnjake, tkane stvari i u opće sve što se nalazilo u zadužbinskom čadoru.

Becalel bio je prvi židovski, po Bogu nadahnuti umjetnik. Talmud veli o njemu: „Mojsija je bio čovjek znanosti, Becalel čovjek djela.“

Njegovo je ime zapisano u bibliji, ali u židovskom je narodu već kroz godine izbrisano.

Sad je to ime slavilo uskrsnuće.

Pod imenom „Becalel“ opstoji u Jerusolimu od nekoliko godina umjetnička i obrtna škola, koja stoji pod upravom profesora Borisa Schatza.

Zavod „Becalel“ dokazuje, da stari duh Becalela medju nama živi. Još mnogo toga živi u nama i medju nama, skriveno, bezsvjesno, nepoznato i očekuje obnovljenje. Raznolike snage drijemaju u nama. Kao što pupoljci čekaju na sunce, tako i drijemajuća snaga našeg naroda čeka na svoje sunce, na slobodu u vlastitoj domaji. Iz probudjene snage niknut će divan cvijet židovske umjetnosti.

Pismo iz Palestine.

Amsterdamski list „Algemeen Handelsblad“ donosi neke izvadke iz privatnoga lista iz Palestine datiranoga od 3. srpnja. Iz toga se lista može dobro razabrati položaj u dijelu zemlje, koji je tada bio od Engleza zaposjednut:

„Od oslobodjenja živimo u neprestanoj groznici rada, osnova, vijećanja i priprava. Dnevno susrećemo stvari, kojima se ni u snu nijesmo ufali nadati, a pri tom smo još i nezadovoljni (tako je i bilo od nas očekivati), da stvari brže ne napreduju. Takovo je moralo biti raspoloženje, u kojem je Herzl kratko vrijeme živio . . . Hvala energičnoj pomoći vojničkih oblasti, riješili smo se teških prehranbenih prilika.

Osnovano je u Jerusolimu Židovsko općinsko vijeće! Tko bi se ikad bio nadao da ćemo sve te Eškenaze, Sefarde, Jeminite, Perzijce, Buharce, Georgijce, Alepljane, Marokance jedamput ujediniti! Organizacija slavi svoj trijumf. Imamo sjedinjenu židovsku općinu jeruzolimsku“. O odgoju veli pisac lista: „Što se tiče odgoja mladeži, zastupam stajalište, koje se protivi prekomjernom intelektualizmu u odgoju. Treba se vratiti materi zemlji, prirodi, radu, tjelesnoj vježbi, športu, gimnastici i samobrani. Pred dvije smo nedelje imali u Jaffi drugu pripravnu konferenciju za organizaciju Židova u oslobođenom dijelu zemlje. Nijedan se čovjek nije naravno protivio općenitom, izravnom i tajnom pravu glasa, te je i aktivno izborno pravo žena jednoglasno prihvaćeno. Posljednjih se nedjelja radilo u znaku židovske legije. Pred nekoliko je nedelja bila stavnja, a sutra putuju naši dobrovoljci na vježbališta u Egipat. Prvi bataljun iz Engleske već se bori u streljačkim jarcima. Danas je bila u hramu na Telavivu oprosna svečanost. Tko bi se tomu ikada nadao? U kojem svijetu živimo sada, kad se uz zvuke Hatikve, plavo-bijele zastave dižu na počast, a hiljade častnika i naobraženih mladih ljudi stoje kao isklesani, a čitavo stanovništvo kliče! . . . Mladići od 16 godina iskazali su, da su već 18, samo da ih prime u vojsku. Jedna žena iz Jerusolima izgubila je od 10 djece 9. a sada se i posljednji dobrovoljno javio. I žene i djevojke javile su se u velikom broju za pomoćnu službu.“

Narodno tlo.

Po Hansu Goslaru.

Početak rata izašla je knjižica Dra Franza Oppenheimera: „Gemeineigentum und Privateigentum an Grund u. Boden“, izdanje glavnoga ureda žid. nar. fonda, u komisiji „Jüdischer Verlag“. Uska veza, što postoji između Oppenheimerove rasprave i problema cionističke kolonizacije Palestine, koji je problem na poprištu sadašnjeg političkog zanimanja, opravdava, da sa tom knjigom поближе pozabavimo, pa ćemo iz nje priopćiti najglavnije misli:

Cionistička kolonizacija Palestine ima dvije zadaće. Prva je, da se velike gomile židovskih iseljenika preobrazu u zemljoradnike, — da se Židovi, koji su se uslijed utjecaja vanjskih prilika bavili samo trgovinom, obrtom i industrijom, nauče na obradivanje zemljišta. Druga je zadaća cionističke organizacije, da onu silu potištenih, proletarskih i siromašnih Židova iz

Rusije, Rumunjske i Galicije privede onakom životu, kako se dolikuje čovjeku. Život ovih Židova nastanjenih u Palestini mora na svaki način bolji biti, nego što je prije bio. Takav iseljenik postat će slobodnim seljakom, a organizaciji je zadaća, da se veleposjednoj i zemljišnoj speculaciji neda prilike da uništi iseljenika. Iseljenik ne će trebati kupovati zemljište, te si već u početku skrhati vrat teškom brigom radi duga kupovnine, pa uslijed toga voditi opet mizeran život. Sve bi se lijepo nade, koje je gojio, da će se u sv. zemlji ostvariti, brzo razplinule.

Neka se iseljenik, kojega prastara u krvi uvriježena čežnja vuče u zemlju otaca, i socijalno digne, neka mu se omogući, da kao *slobodan seljak* sa svojom obitelji ima zemljište, s kojega ga nitko nemože otjerati, ako i ne bude žetva po očekivanju uspjela. Kako si Oppenheimer zamišlja rješenje tih dviju zadaća t. j. da se velikim gomilama iseljenika zanimanje promijeni te ih izобрази za poljodjelsko djelovanje i da se oni nasele kao slobodni seljaci — biće u kratko u slijedećem razloženo.

Oppenheimer zahvaća unatrag i spominje vlasništvo jedne skupine, plemena, župe sela, naroda na zemljište, te prirodno pravo jednakosti, po kojem se svakom članu te skupine daje iz zajedničke imovine toliko zemljišta, koliko treba za održavanje svoje obitelji i koliko može obradivati. Taj dio zemljišta posjeduje, u koliko ga rabi. Čim ga prestane redovito obradivati, te se zemljište ne iskorišćuje — to oživljuje zaspalo pravo skupine. Ona oduzima taj dio zemljišta i daje ga drugomu zajedničaru. Osim toga si pridržava zajednica t. zv. susjedno pravo t. j. ona pazi, da zajednično dobro prodajom ili inim ugovorom ne predje u ruke tuđinaca, koje ona neće iz nacionalnih ili vjerskih razloga da trpi u svojoj sredini — jer se njena jakost sastoji samo u njenoj jednovitosti. Ona oduzima posjed zajedničara, ako što takova prijeti, te si je pridržala pravo, da stupi u svaki ugovor sklopljen s jednim nezajedničarom. (Nastavak slijedi).

Kriminalitet Židova.

Rijetka zgoda, da je Židov osuđen zbog provale, pobučila je bez sumnje među Židovima neku vrst iznenadjenja. Nedavno osuđen je dezertar i provalnik Grünwald prijekim sudom na smrt. (Medjutim nastojanjem vojn. rabina dra. Frankfurtera pomilovan. Op. ur.)

Študij kriminaliteta pojedinih naroda je vrlo zanimljiv.

Narodi, koji imaju svog seljaštva, svog proletarijata, svoju inteligenciju, svoj razvijen narodni život u vlastitoj zemlji, imaju i kriminalitet, u kom su znatnije sve nijanse zločina. U najkulturnijih naroda nalazimo istih zločina kao i u najnekulturnijih: umorstva, razbojstva, paleža, silovanja, prevara i t. d., posljedica alkohola i socijalnih prilika, zločina, koji stoje u savezu sa zanimanjem, posljedica temperamenta i strasti i dr.

A Židovi, za koje se tako često govori i piše, da su u svakom pa i u etičkom pogledu zaostali, ti isti Židovi tako rekavši i ne poznaju velikog dijela ovih delikata.

Ako proučimo statistiku delikata u raznih naroda, razumjet ćemo tu pojavu. Ne će dokazivati, da je Židov etski razvijeniji od

ostalnih naroda, premda ni to ne bi bilo teško. Srednjo-evropski Židovi žive u razmjerno dobrim imućvenim prilikama. Više od polovice bavi se trgovinom, dok ostali imaju akademsku naobrazbu, a mali je ostatak radništvo. I baš zbog ovog razmjerno dobrog imućvenog položaja u srednjoj Evropi ne nalazimo one delikte, koje sobom donosi siromaštvo. No ako pogledamo Židove na istoku, čije mase žive u vanredno nepovoljnim prilikama imućvenim i socijalnim, ni kod ovih Židova ne ćemo naći one zločine, koji su kod drugih naroda toliko zastupani.

Delikti, koje češće nalazimo u Židova, jesu: prevara, lihva, uvreda poštenja i t. d. dakle delikti iz koristoljublja, koji stoje u savezu sa zanimanjem.

Nerazmjerno velik broj optuženih Židova zbog prevara ili lihve u ovom ratu možemo vrlo dobro razumjeti, ako uočimo nerazmjerno veliki broj židovskih trgovaca, koji su dolazili u priliku, da počinjaju takove delikte. Ipak je smiješna tvrdnja, da su Židovi glavni krivci ratne skupoće i ratne lihve. Glavni su krivci svakako države i vlade, koje cijelim svojim zakonodavstvom upravo tjeraju na zatajivanje robe, lančanu trgovinu i nadbijanje cijena, jer ne idu za tim, da ove strahote doista suzbiju, nego idu samo za tim, da iz njih izbiju što veću korist za stanovite privilegirane klase. Onda dakako dolazi do utakmice svih ljudi i klasa, tko će više izrabiti ratnu „konjunkturu“. To dovodi do circulus vitiosus: jedna poteškoća radja drugu, jedna poskupica drugu. Neoboriva je činjenica: agrarstvu i veleindustriji pogoduje se svjesno u tolikoj mjeri i na takav način, da je tu pravni poredak nemoguć. Ne govorim o ogromnim koristima, što ih imaju agrarci od izigravanja naredbi — što čine posve očito — sa znanjem vlada. Govorim o koristima, što ih imaju legalno, ratno-narodbenim putem. Već u tome je besprimjerno lihvarstvo, koje se dakako — jer je legalno, niti ne progoni, dapače niti ne osuđuje.

U Holandiji na priliku, gdje su Židovi uvelike i tvornički radnici, prevladavaju također delikti surovosti i uslijed alkohola, pa se može reći, da Židovi delikte, kao umorstvo, razbojstvo, palež, silovanje i dr. uopće gotovo i nemaju. Židovi nemaju — veli Weininger — ubojica, no zato nemaju ni svetaca. A mi -bi rekli: Židovi nemaju svetaca, nu nemaju ni ubojica.

Franjo Bruck.

Iz jugoslavenskih zemalja.

Nadkantor Emanuel Roth umro je nenadano u Zagrebu, gdje je posjetio svojega sina. Bio je nadkantorom u Pohrlitzu, a prije toga kantorom u Sisku i Virovitici. Svagdje je njegov rad i život našao najveće priznanje i štovanje. Zagrebački nadkantor Josip Rendi istaknuo je u vrlo lijepom nadgrobnom govoru pokojnikove vrline.

Ilka Fuhrmann. Dne 18. o. m. umrla je u Bjelovaru, u 33. godini života, supruga Žige Fuhrmanna, Ilka rođ. Lausch. Bila je vrlo dobra Židovka i dobrotvorka, pa sada gube bjelovarske dobrotvorne institucije izvrsnu promicateljku. Laka joj zemlja, a njenom suprugu i rodbini naše saučešće,

Varaždin. (Ustoličenje novog rabina)

U subotu 12. o. mj. obavljeno je na svečani način ustoličenje novoga rabina ovdašnje židovske bogošlovne općine, dra. Kohna. Predsjednik općine dr. Blau na čelu odbora pozdravio je vrlo srdačno novoga rabina i uveo ga u hram. Nakon bogoslužjenja izrekao je rabin svoj vrlo zanosni i lijepi nastupni govor, u kojem je razvio svoj radni program i osvojio srca svih slušatelja. Ovdašnja općina dobiva u hjemu vrlo simpatičnoga i visoko obrazovanog vodju, a kako je dr. Kohn cionista, nadamo se, da će napokon i na ovoj za cionizam dosele tako mrtvoj točki jugoslavenske cionističke organizacije započeti intenzivniji židovsko-narodni rad. A. B.

Izraelska ferijalna kolonija. Supruzi Albert pl. Deutsch darovali su gornjemu društvu K 50.000.— kao temeljni kamen za gradnju društvenoga doma, koji se imade podići poslije rata. Dobrotvornost supruge Albert i Matilda pl. Deutsch poznata je našoj metropoli već odavna. Nema dobrotvorne ustanove — židovske ili nežidovske — u Zagrebu, koju ovi supruzi ne bi podupirali. Ne valja reći, to je dužnost bogataša. Jest, nu zar doista svi bogataši ovoj dužnosti udovoljavaju? Za navedene supruge može se kazati, da daju uvijek i to obilno i na lijep način. Izraelska ferijalna kolonija imade uopće sve da zahvali svojoj predsjednici Matildi pl. Deutsch, koja je tu ustanovu stvorila, te joj je od prvoga časa neumornom prvom i najustrajnijom radnicom. Ugledali se i drugi naši bogataši u primjer te obitelji. Otvorite srca i džepove sirotinji, poduprite svako čovjekoljubivo nastojanje!

Židovska patronaža. Mnogo je židovske djece u Zagrebu ostalo bez roditelja ili imadu na životu samo jednoga roditelja, koji u borbi za svakidani kruh ne dospjeva posvećivati dovoljnu pažnju odgoju svoje djece. „Zagrebačko izraelsko gospojinsko društvo Jelene Prister“ poduzelo je na inicijativu svoje predsjednice Ruže Jacobi akciju, da se rad oko spasavanja židovske djece svede na zdrav, socijalan sistem. U tu svrhu osniva se u krilu toga društva sekcija patronaže, koja nastoji privući u svoje radno kolo zagrebačke Židovke. Dosadani je odziv zagrebačkih Židovka lijep, nu nije dovoljan, jer se ide za tim, da svaka oskudna židovska obitelj dobije svoju zaštitnicu, da se svaka gospodja posveti potpunoj zaštiti i pomoći pojedine židovske siromašne obitelji. Nadamo se, da će zagrebačke Židovke shvatiti divotu zadaće, što ih tu čeka na polju humaniteta u korist židovske sirotinje i siročadi. Spasite nam djecu, spasite narod! Ne radi se više o skupljanju novaca — premda i toga treba i* trebat će uvijek više — nego se radi o tome, da dobrotvornost prestane biti modom, neiskrenom gestom i zabavom bogataša. Humanitarni rad treba da napokon bude duboko osjećanom potrebom našega društva, treba da se svede u zdrav, socijalan sistem. Židovke, koje nemate djece: prenesite prirodjenu Vam materinsku ljubav na djecu, koja nemaju materinske ljubavi ili gdje materinska ljubav sred bijede nije kadra, da djecu hrani drugačije nego suzama! Židovke, koje imadete djecu i neprestano radite na njihovu usrećenju: prenesite jedan dio te vaše ljubavi na djecu, koja te ljubavi ne uživaju, a potrebnija su je, nego

vaša djeca! Židovke, pokažite, da razumijete duh novoga vremena, duh velike ljubavi: posvetite se židovskoj patronaži!

Pretplatnici! Obnovite o d m a b pretplatu! Uprava.

Širom svijeta.

Židovski pedagogij u Beču. Posljednji smo put donijeli viest, da se u Beču otvorio tečaj za židovske odgojateljice i učitelje jevrejskoga jezika, a sada javljamo, koje se pogodnosti pružaju slušačima pedagogije:

Da se omogući što većem broju mladih ljudi polazak pedagogije' odlučila je „Studiengruppe für jüdische Erziehung“ podijelivati mjesečne stipendije u visini od 100—200 K slušačima odnosno slušačicama za koje se dokaže, da su potrebni stipendije i sposobni. Najprije dolaze oni u obzir, koji imadu već svoje zvanje i samo od svoje zasluge živu, te im nije moguće da se kroz dvije godine samo naukama posvete. Za 20 je djevojaka obskrba i stan za 100 K mjesečno u jednom domu već osigurana. Nadalje smo postigli, da možemo slušačima pedagogija pribaviti valjan i dostatan objed uz iznimnu cijenu od 1.50. Kad bude ustanovljen broj vanjskih slušača i slušačica moći će vodstvo stvoriti zaključak da se polaznici smjeste u vlastitu penziju. Poželjno je što brže prijavljenje i uručivanje molba. Prijave i upiti ua: „Jüdisches Jugendamt, Wien II. Zirkusgasse 33.

Stajalište Achad Haama prema novomu položaju. Anglo-Jewish Press Agency u Londonu javlja: Achad Haam poslao je Dr. Weizmannu prigodom polaganja temeljnoga kamena jevrejskom sveučilištu slijedeću čestitku: „Od početka židovskoga pokreta u savezu sa kolonizacijom Palestine čutili smo — neki od nas i bezsvijesno — da je obnovljenje židovskoga nacionalnoga života samo na duševnom temelju moguće i da stoga stvorenje takovoga temelja sa samom kolonizacijom mora uporedo ići. U prvoj periodi, kad je još rad za Palestinu bio neznan, bio je kulturni rad koncentriran u jevrejskoj školi u Jaffi, koja je bila jednako siromašna i nestalna kao i sama kolonizacija. U slijedećoj periodi, kad se kolonizacija proširila i poboljšala, čutila se sve više potreba kulturnoga rada. — Posljedica je toga bilo utemeljenje jevrejske gimnazije u Jaffi. Sad stojimo opet pred novom periodom našega narodnoga djela i doskora ćemo vidjeti pred sobom probleme i mogućnosti, koje će biti od golemoga zamašaja. Ne znamo što će nam donijeti budućnost, ali to nademo pouzdano. Što su veće nade našega narodnoga preporoda u Palestini, to smo više prinuždeni duševni rad jednako s materijalnim unapredjivati. A to se jedino može jevrejskim sveučilištem postići.“

K židovskoj politici Njemaca na istoku piše „Chemnitzer Volksstimme“: Upravo nečuvano zvuče vijesti, koje nam dolaze o židovskoj politici na istoku sa strane njemačkoga namjesništva. Po svoj su prilici u posljednje vrijeme izdane tajne naredbe, koje potpuno ograničuju useljenje židovskih radnika iz Poljske u Njemačku. Time je opet načinjeno za milijune ljudi iznimno pravo. Što više, zabranjeno je, da

se vrate oni Židovi, koji su bili od Rusa odvučeni ili oni, koji su u svoje vrijeme bježali pred njemačkom vojskom. Ne puštaju ih ni u Kuronsku, ni u Litavsku, ni u Poljsku — u sporazumu s njemačkim oblastima. S pravom nasladom žigošu ententine novine ovu antisemitsku politiku njemačkih oblasti.

Francuska i cionizam. Prigodom svečanosti u počast cion. medicin. ekspedicije u Parizu, izjavio je André Tardieu, franc. nadpovjerenik u Saveznim državama ovo:

Vi znate s kolikom je simpatijom pratila francuska vlada napredak cionističke ideje. To je dokazala franceska vlada već u proljeću 1916., jer se je bavila tim pitanjem, čim joj je to dopustila vojnička situacija u Palestini. Ne treba da Vas sjećam na službene i javne izjave, što ih je dao naš ministar za vanjske poslove, g. Pichon. Ako opstoji narod, koji je od prirode sposoban da shvati židovsku stvar i žid. idejal, svakako je to franceski narod. Kao nadkomisar u Ujedinjenim državama imao sam prilike da pratim sa simpatijom rad američkih cionista. Uspjelo mi je, da se upoznam i da radim s predsjednikom Provisional Zionist Executiv Comitee-a“. Sudac Brandeis prijatelj nam je, koga mi vrlo cijenimo. Sad će da se svrši Vaše putovanje. Želimo Vam, da srećno prispijete u Palestinu, želimo, da Vam uspije rad u zemlji, kojoj Vas srce vuče.

O Antisemitizmu. Njemački historičar Th. Mommsen, pisao je jednom zgođom književniku H. Bahru slijedeće:

Varate se, ako mislite, da se tu dade štogod razumom postići. I ja sam to prije mislio i uvijek protestovao protiv sramote, koja se zove antisemitizam. Ali ne koristi ništa, sve je uzalud. Što vam u toj stvari mogu reći, to su logički i čudoredni argumenti. No to se antisemita ne prima. Oni čuju samo svoju mržnju i zavist i naj-sramotnije instinkte. Za razbor, pravo i čudoredje su gluhi. Protiv fukare nema zaštite — bila to fukara s ulice ili fukara u salonima. Nema razlike, canaille ostaje canaille, a antisemitizam je mišljenje canaille-e. Služi se nesmetano i lažju i klevetom; ne smeta ga, kad zapadne u protuslovlje, ako time kani što polučiti i ne poznaje stida...

Izjava Klofača. Prije svog odlaska u Švicarsku izjavio je poznati češki političar Klofač u jednoj javnoj besjedi u Pragu između ostaloga i ovo: „Ne smijemo generalizirati. Ne ne smijemo ni to zaborayiti, da se među Wilsonovim savjetnicima i ententinim državniciima nalaze mnogobrojni vrlo uplivni Židovi“ — — —

Zanimljiva odluka. „Fremdenblattu“ brzojavljaju iz Haaga: Najviše sudište Udruženih država odlučilo je, da se njemački Židov nema smatrati kao Njemač, nego kao Židov. Tom su odlukom priznale i Udružene države židovsku narodnost.

Židovi i liga naroda. Cijon. ured u Kopenhagenu primio je od engleskog poslanika u Danskoj poziv, da se izjavi o stanovištu cijon. organizacije prema projektu Lige naroda i odnošaju ove lige prema žid. narodu.

Darujte za židovski nar. fond!

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

MARIJE VALERIJE ULICA BROJ 6.

PREVOZE ROBE I POKUĆSTVA U
GRADU I IZVAN GRADA PREUZIMA

JOSIP MÜNZER

Jurišićeva ulica broj 20.

TELEFON 4-28. 21-95.

OBAVLJA SVAKI PREVOZ POKU-
ĆSTVA I ROBE NAJSAVJESNIJE I
NAJJEFTINIJE.

Prva hrvatska štedionica

Osnovana godine 1846.

Dionička glavnica: - u Zagrebu. - Pričuve:
K 10,000.000.— K 17,000.000.—OODRUŽNICE: Bjelovar, Brod n/S., Cirkvenica, Delnice,
Karlovac, Kraljevica, Novi, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka,
Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Velika gorica, Vinkovci,
Virovitica, Vukovar, Zemun.

ISPOSTAVE: Požega, Osijek donji grad, Vinica.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun.
Eskomptira mjenice i devize.

Prima na inkaso tu- i inozemne mjenice.

Podijeljuje hipotekarne zajmove na kuće i na nekretnine.

Izdaje 4 $\frac{1}{2}$ %-tne založnicekoje imaju oprost od poreza, pupilarnu sigurnost
i jamčevnu sigurnost.

Mjenjačnica

Prve hrvatske štedionice, Ilica 5.

Prodaje i kupuje sve vrsti srećaka, vrijednosnih papira,
zlatnog, srebrenog te papirnato novca, unovčuje ku-
pone besplatno. Obavlja burzovne naloge. Izdaje čekove
i kreditna pisma, te obavlja isplate na te. nelju i akreditiva
na sva tu- i inozemna mjesta vrlo kulantno.Prodaje sve vrsti srećaka na obročno otplaćivanje naj-
kulantnije. Izdaje promese na sve vrsti srećaka. Pre-
uzima reviziju srećaka i vrijednosnih papira besplatno.
Osigurava srećke proti gubitku u tečaju. — Preuzima
u pohranu vrijednosne papire. Iznajmljuje pojedine pre-
tince Safe-pohrane.Glavna kolektura kr. povl. razredne lutrije.
Prodaja srećaka kr. držav. lutrije.

Hrv. sveopća kreditna banka

dioničarsko društvo

u ZAGREBU, Ilica 25, i podružnica u Karlovcu

Uloške

preuzimlje uz najpovoljnije uka-
maćenje na uložne knjižice ili
na tekući račun, te ih bez ob-
zira na postojeće ili buduće usta-
nove moratorija isplaćuje.Svi u bankovnu struku zasjecajući
poslovi obavljaju se najkulantnije.

Posebno odijelenje za prodaju sladora

Zagreb, tel. br. 621, 7371 1590.

Karlovac, telefon br. 79

Utemeljena god. 1868.



Utemeljena god. 1868.

HRVATSKA ESKOMPTNA BANKA

Ilica broj 3. ZAGREB Ilica broj 3.

Dionička glavnica 13,4 milijuna kruna.

Pričuve 5,6 milijuna kruna.

Bankovni odjel.

Eskomptira mjenice i de-
vize.Prima novac na ukamaćenje
na uložne knjižice, doznačnice ili
teknici račun, te doznačuje is-
plaćivanja na sva tržišta tu i
inozemstva.Izdaje kreditna pisma na tu
inozemstvo.

Odio za šumske poslove.

Podržaje vlastite pilane za
proizvodnju svih vrsti hrastove i
bukove rezanegradje.Podržaje lju tlonu za proiz-
vodnju pacconš.Preuzima u pohranu vrijed-
nosne papire i stavlja stranka-
ma na uporabu posebno ure-
đjene blagajne (Safe-Depot)
pod ključem same stranke i su-
zavtorom zavoda uz umjerenu
pristojbu.Proizvodnja exportne sklade
i drva za gorenje na veliko
i t. d.

Financira šumske poslove.

Mjenjačnica.

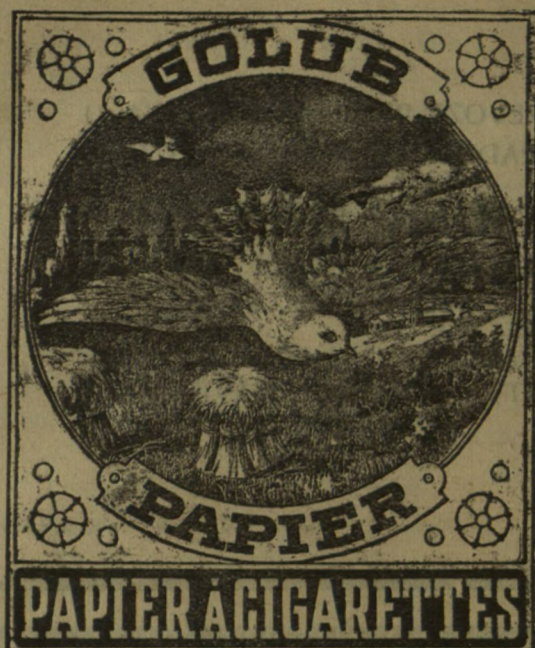
Kupuje i prodaje vrijednosne
papire.Kupuje i prodaje inozemni
kovani i papirni novac.Isplaćuje predujmove na za-
log vrijednosnih papira.Unovčuje kupone te izžre-
bane papire i srećke.Prodaje na obročnu otplatu
srećke svake vrsti po jedan ili
po više komada prema izborukupca s bezodvlačnim pravom
igre.Prodaje vlastite 4 $\frac{1}{2}$ % založ-
nice koje su pupilarno sigurne,
sposobne za svake vrsti jamče-
vine, kao i za vojno-ženidbene
jamčevine, te su vrlo podesen
za koristonosno ulaganje prišted-
nja. Obavlja besplatno evidencu
žrebanju srećaka i drugih žre-
banju podvrženih papira.

Hipotekarni odjel.

Podijeljuje na zemljišni posjed,
a u većim gradovima i na najam-
ne kuće Hipotekarne zajmove
na amortizaciju.Podijeljuje na temelju grad. na-
crta i troš. u većim gradovima
Amortizacione zajmove kao
gradjevne vjeresije.

Podružnice: u Osijeku, u Vinkovcima i Petrinji.

Javno skladište: u Zagrebu.



PAZI I DOBRO ČITAJ !!!

Tko želi sačuvati svoje zdravlje neka puš samo cigaretni papir

„GOLUB“

jer je „Golub“ najbolji papir sadašnjosti i jedini domaći proizvod.

Proizvod je „Prve hrv. tvornice cigaretnog papira“ Zagreb, koja tvornica zaposluje redovito 200 domaćih radnika.

Dobije se u svakoj trafici.

Josip Engelsrath

Najveće skladište **dragulja, zlata, srebra i satova** uz jamstvo i jeftine stalne cijene.

Veliko tvorničko skladište **kina srebrene robe** iz najboljih tvornic.

Ilustrovani cjenici na zahtjev badava i franko.

Kupuje i zamjenjuje staro zlato, srebro, dragulje, biser, briljante, satove, antikvitete, novac **uz najviši cijene.**

Vlastita radionica za umjetno izradjene novoradnje i popravke zlatnih i srebrenih predmeta **brzo i jeftino.**

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

Josip Engelsrath

Na zahtijev šalje kataloge o

Židovskoj narodnoj glazbi,

Židovskoj literaturi

Židovskim razglednicama

Jüdischer Verlag Berlin W. 15.

Sächsische Strasse 8.

Banka za trgovinu, obrt i industriju

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. - **ZAGREB** - Jelačićev trg 4

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Dionička glavica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, **daje predujmove** na vrijednosne papire, kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke proti gubitku na tečaju.

Tekstilne otpatke

(krpe sviju vrsti)

kupuje i plaća najbolje cijene

Adolf Krausz stariji

(od povjerenstva za tekstilne otpatke ovlašten veletržac krpami).

Osijek g. g. Županijska 59.

ALEM

je Orijentalni prašak za zube, njegova je sastavina takova, da čini ono što je zubima podesno. Daje svježi dah iz ustiju zapriječuje krvarenje zubiju štiti zube od boli. Zaprečuje da zubi postanu šuplji. Čini zube bijele i zdrave. Od velike je desinfekcione snage, te vas štiti od bolesti. A što je najvažnije, neugodan dah iz ustiju odmah odstranjuje i tako omogućiti svakom da ima lijepe bijele i zdrave zube te miomiris u ustima.

Cijena originalne kutije K 1.50.

Glavno skladište

Nobilior Drogeria Zagreb

Ilica 34.